

B. „Lament świętokrzyski”

Lament- (narzekanie, krzyk żałobny), gatunek należący do liryki, obejmujący utwory wyrażające ból, narzekania i skargi na los. Inaczej określane planktem. Gatunek należący do liryki funeralnej (żałobnej)- wyraża żal po zmarłych i nawołuje do wspólnoty w cierpieniu.

„Lament świętokrzyski” jest znany także pod tytułem „Żale Matki Boskiej pod krzyżem” lub „Postuchajcie bracia miła”. To anonimowy wiersz pochodzący z XV w.

- Utwór jest monologiem lirycznym Matki Boskiej stojącej pod krzyżem i cierpiącej na widok swojego umęczonego Syna.
- Tekst utworu podzielony jest na 8 strof.
- Matka Boża kieruje swe skargi do różnych adresatów. W strofach 1 i 2 zwraca się bezpośrednio do ludzi, słuchającej jej braci miłej, skarżąc się na zabójstwo Syna i błagając o współczucie. Strofa 3 opowiada o męce Jezusa z punktu widzenia cierpiącej matki. W strofach 4 i 5 Maryja mówi do Syna, przeżywa jego cierpienie i rozpacza, że nie jest w stanie mu pomóc. W strofie 6 Maryja skarży się archaniołowi Gabrielowi i wspomina mu, że zwiastował

jej radość, a zamiast zapowiadanej miłości wypełnią ją teraz smutek i żal. W strofie 7 Matka Boska ponownie zwraca się do ludzi, a właściwie do wszystkich matek, żeby prosiły Boga o oszczędzenie im cierpienia, jakie ona musi znosić. W strofie 8 Maryja znów przemawia do Jezusa, podkreślając, że jest jej jedynym Synem.

- Występuje to motyw **Stabat Mater Dolorosa** – matki cierpiącej pod krzyżem. Matka Boska ma tu cechy zwykłej kobiety, rozpacza jak każda matka po stracie ukochanego dziecka. Do swojego Syna zwraca się z niezwykłą czułością, widzi niewyobrażalne męki Jezusa. Pragnie mu pomóc – podtrzymać opadającą głowę, zetrzeć krew spływającą po jego ciele, chce przejąć na siebie jego ból i mękę. Matka wie, że Jezus umiera niesłusznie skazany, lecz jest bezsilna wobec bożych wyroków. Wobec archanioła Gabriela wyraża sprzeciw, ma do niego żal, że zamiast obiecanego wesela cierpi.

Obraz Matki Bożej przedstawiony w „Bogurodzicy” i „Lamentie świętokrzyskim”:

Podobieństwa:

- W obu tekstach jest ukazana Matka Jezusa
- W obu tekstach jest wyjątkowa, wybrana przez Boga

Różnice:

„Bogurodzica”	„Lament świętokrzyski”
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poświęcone są jej dwa wersy ▪ Boska, święta ▪ Została wybrana przez samego Boga ▪ Przebywa w niebie, jest daleko, ponad ludzkimi sprawami ▪ Ma moc uzyskiwania łaski dla ludzi u swojego boskiego Syna, ma na niego duży wpływ ▪ Ludzie zwracają się ze swoimi prośbami do Maryi; motyw deesis 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poświęcony jest jej cały tekst ▪ Ludzka, cierpiąca, bolejąca matka; zwykła kobieta ▪ Została wybrana przez archanioła Gabriela (zwiastowanie) ▪ Jest na ziemi, wśród ludzi, stoi pod krzyżem- jest bliska ludziom, uczuciowa, cierpi jak każdy inny człowiek ▪ Jest tak samo bezradna jak inni ludzie ▪ Matka Boża zwraca się do ludzi- „braci miłej”; motyw Stabat Mater Dolorosa